

Independent Evaluation Commission for assessing the integrity of candidates
for the position of member in the self-administration bodies of judges and prosecutors

Comisia independentă de evaluare a integrității candidaților la funcția
de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor

*Decizia nr. 20 din 23 ianuarie 2023 cu privire la candidatura Nataliei CLEVADI,
Candidată la funcția de membru în Consiliul Superior al Magistraturii*

Comisia independentă de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor (în continuare “Comisia”) a deliberat în privat la data de 23 decembrie 2022 și de 23 ianuarie 2023. Membrii participanți au fost:

1. Herman von HEBEL
2. Victoria HENLEY
3. Nadejda HRIPTIEVSCHI
4. Vitalie MIRON
5. Tatiana RĂDUCANU
6. Nona TSOTSORIA

Comisia emite următoarea decizie, care a fost adoptată în acea dată:

I. Procedura

Natalia CLEVADI, judecător în cadrul Judecătoriei Chișinău (“candidata”), s-a aflat pe lista candidaților remisă de Consiliul Superior al Magistraturii în adresa Comisiei la 6 aprilie 2022 în vederea evaluării pentru funcția de membru în Consiliul Superior al Magistraturii.

Candidata a fost numită în funcția de judecător la 28 februarie 2011, pe un termen de cinci ani, pentru a activa la Judecătoria Bălți. Candidata a fost numită în funcția de judecător până la atingerea plafonului de vârstă la 17 martie 2016, pentru a activa la Judecătoria Bălți. În perioada dintre ianuarie 2015 și 18 februarie 2017, candidata a activat la Judecătoria Chișinău (sediul Râșcani), pe baza unor transferuri de șase luni aprobate prin Hotărâri ale Consiliului Superior al Magistraturii. La 29 martie 2017, candidata a fost numită, prin transfer, în funcția de judecător la Judecătoria Chișinău.

La 21 iunie 2022, Comisia a trimis candidatei un chestionar privind integritatea etică pentru a fi completat în mod voluntar și returnat Comisiei până la 5 iulie 2022. Candidata a transmis Comisiei chestionarul completat la 5 iulie 2022.

La 8 iulie 2022, Comisia a trimis candidatei o solicitare pentru completarea și depunerea până la 15 iulie 2022 a Declarației de avere și interese personale pentru ultimii 5 ani, în conformitate cu prevederile art. 9 alin. (2) din Legea nr. 26/2022 privind unele măsuri aferente selectării candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor (în continuare “Legea nr. 26/2022”). Declarația include, de asemenea, lista persoanelor apropiate din sistemul judecătoresc, al procuraturii și în serviciul public, așa cum prevede același articol. Candidata a prezentat Comisiei declarația completată la 15 iulie 2022.

Comisia a obținut informații din numeroase surse pentru a evalua integritatea financiară și etică a candidatei. Sursele din care s-au obținut informații cu privire la candidații evaluați au inclus, în general, Autoritatea Națională de Integritate, Serviciul Fiscal de Stat, Inspectoratul General al Poliției de Frontieră, instituții financiare, instituții publice, surse deschise precum rețelele de socializare și reportajele jurnalistice de investigație și rapoartele membrilor societății civile. Nu toate sursele au furnizat informații referitoare la fiecare candidat și nu toate informațiile furnizate de surse cu privire la candidat au fost pertinente pentru evaluarea Comisiei. A fost verificată corectitudinea și relevanța tuturor informațiilor primite.

În cazul în care au fost depistate probleme din declarația candidatei, chestionarul privind integritatea etică și din informațiile colectate, acele probleme au fost abordate în întrebări scrise adresate candidatei și în timpul audierilor în ședință publică.

Comunicarea scrisă cu candidata:

La 17 august 2022, Comisia a trimis candidatei o solicitare de clarificare a informațiilor, care conținea 10 întrebări, inclusiv 26 subîntrebări și șapte solicitări adiționale de documente. Candidata a răspuns în termenul solicitat, la 21 august 2022, și a prezentat informații și documente pentru majoritatea întrebărilor. Candidata a prezentat informații suplimentare la 26 august 2022 și la 5 septembrie 2022.

La 18 noiembrie 2022, Comisia a trimis a doua rundă de șase întrebări, 17 subîntrebări, inclusiv o solicitare de documente suplimentare, pentru a elucida unele aspecte apărute în cadrul evaluării. În loc să răspundă la întrebările Comisiei, candidata a trimis următorul e-mail Comisiei la 21 noiembrie 2022:

“Stimată Comisie Pre-Vetting,

La întrebările Dvs din runda 2 pot comunica că anterior am expediat în adresa Comisiei toate documentele, contractele și cecurile de care dispuneam. Alte documente nu dețin. Reparația în apartamentul din str. Hristo Botev au făcut-o tatăl cu frații mei. Tata este constructor de profesie și toată viața a lucrat în construcții și încă vânzător la piață. Documente confirmative nu am. Tehnica și mobile în apartament au fost procurate la mâna a doua. Documente și cecuri nu am. Lustrele în odăi le-am adus celea care mi-au rămas de la bunica. Documente confirmative nu am. Când am venit de la Bălți în Chișinău ne-am înțeles cu fratele să locuiesc în apartamentul lui până se face reparația în apartamentul primit din str. Hristo Botev. Mi-a plăcut să locuiesc în acest mic apartament și ne-am înțeles cu fratele că rămân în continuare să locuiesc aici, iar el își ia sie suma chiriei de pe apartamentul din str. Hristo Botev. Careva documente nu am întocmit. Înțelegerea a fost verbală. Ajutorul primit de la părinți pentru procurarea apartamentului nu l-am perceput ca donatie în sensul Codului civil. Așa după întrebările Comisiei am înțeles că dacă va trebui să vindem apartamentul pentru a ajuta fratele care suferă de o maladie incurabilă - el va trebui să declare banii ca donatie.

În temeiul art.12 alin. (3) al Legii Pre-Vetting, solicit respectuos evaluarea candidaturii mele în lipsa mea, în baza documentelor prezentate până acum.

Am toată încrederea în Comisie și decizia Comisiei nu o voi contesta.

Cu respect,
judecătorul Natalia Clevadi”

Candidata nu a solicitat accesul la materialele evaluării conform art. 12 alin. (4) lit. c) din Legea nr. 26/2022 și, prin urmare, nu a primit materialele.

Ca urmare a solicitării candidatei, în conformitate cu art. 12 alin. (3) din Legea nr. 26/2022, ședința Comisiei a avut loc în absența candidatei, aceasta fiind evaluată pe baza informațiilor colectate de Comisie.

II. Cadrul normativ privind evaluarea

Evaluarea de către Comisie a integrității candidaților constă în verificarea integrității etice și a integrității financiare a acestora (art. 8 alin. (1) din Legea nr. 26/2022).

Conform art. 8 alin. (2) din Legea nr. 26/2022, se consideră că un candidat corespunde criteriului *integrității etice* dacă:

- a) nu a încălcat grav regulile de etică și conduită profesională a judecătorilor, a procurorilor sau, după caz, a altor profesii, precum și nu a admis, în activitatea sa, acțiuni sau inacțiuni reprobabile, care ar fi inexplicabile din punctul de vedere al unui profesionist în domeniul dreptului și al unui observator imparțial;
- b) în privința acestuia nu există suspiciuni rezonabile privind comiterea actelor de corupție, actelor conexe actelor de corupție sau faptelor coruptibile în sensul Legii integrității nr. 82/2017;
- c) nu a încălcat regimul juridic al declarării averii și intereselor personale, al conflictelor de interese, al incompatibilităților, al restricțiilor și/sau al limitărilor.

O serie de versiuni ale codurilor de etică au fost aplicabile judecătorilor în perioada de timp cuprinsă de evaluare. Codurile au fost: *Codul de etică profesională al judecătorului*, adoptat la Conferința judecătorilor din 4 februarie 2000, *Codul de etică al judecătorilor*, aprobat prin decizia Consiliului Superior al Magistraturii nr. 366/15 la 29 noiembrie 2007, *Codul de etică și de conduită profesională al judecătorului*, aprobat prin decizia nr. 8 a Adunării Generale a Judecătorilor din 11 septembrie 2015, modificat prin decizia nr. 12 a Adunării Generale a Judecătorilor din 11 martie 2016, precum și *Comentariul la Codul de etică și de conduită profesională al judecătorului*, aprobat prin decizia Consiliului Superior al Magistraturii nr. 230/12 din 8 mai 2018. Din 2018, *Ghidul Integrității Judecătorilor*, aprobat prin decizia Consiliului Superior al Magistraturii nr. 318/16 din 3 iulie 2018 este o altă sursă relevantă în

scopul evaluării aspectelor de integritate judiciară.

De asemenea, Principiile de la Bangalore privind conduita judiciară, adoptate de Grupul Judiciar pentru Întărirea Integrității Justiției ca Proiect al Codului de Conduită Judiciară de la Bangalore 2001 și astfel cum au fost revizuite la Masa Rotundă a Președinților Curților Supreme din 25-26 noiembrie 2002 și aprobate de Consiliul Economic și Social al Națiunilor Unite, rezoluția 2006/23 („Principiile de la Bangalore privind conduita judiciară”) oferă îndrumări relevante.

Avizul nr. 3 al Consiliului Consultativ al Judecătorilor Europeni (CCJE) în atenția Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei privind principiile și regulile care reglementează conduita profesională a judecătorilor, în special etica, comportamentul incompatibil și imparțialitatea, adoptat la 19 noiembrie 2002 („CCJE (2002) Op. N° 3”) oferă îndrumări suplimentare.

Conform art. 8 alin. (4) din Legea nr. 26/2022, se consideră că un candidat corespunde criteriului de *integritate financiară* dacă:

- a) averea candidatului a fost declarată în modul stabilit de legislație;
- b) Comisia constată că averea dobândită de către candidat în ultimii 15 ani corespunde veniturilor declarate.

Art. 2 alin. (2) din Legea nr. 26/2022 prevede că evaluarea candidaților include o verificare a averii persoanelor apropiate ale candidaților, astfel cum sunt definite în Legea nr. 133/2016 privind declararea averii și a intereselor personale, precum și a persoanelor prevăzute la art. 33 alin. (4) și (5) din Legea nr. 132/2016 cu privire la Autoritatea Națională de Integritate.

Conform art. 8 alin. (5) din Legea nr. 26/2022, pentru evaluarea integrității financiare a candidatului, Comisia verifică:

- a) respectarea de către candidat a regimului fiscal în partea ce ține de achitarea impozitelor la folosirea mijloacelor și veniturilor rezultate din proprietatea deținută, precum și a veniturilor impozabile, și în partea ce ține de achitarea drepturilor de import și drepturilor de export;
- b) respectarea de către candidat a regimului juridic al declarării averii și intereselor personale;
- c) modul de dobândire a bunurilor aflate în proprietatea sau posesia candidatului ori a persoanelor specificate la art. 2 alin. (2), precum și cheltuielile legate de întreținerea acestor bunuri;
- d) sursele de venit ale candidatului și, după caz, ale persoanelor specificate la art. 2 alin. (2);
- e) dacă există sau nu contracte de împrumut, credit, leasing, asigurare sau alte contracte care pot asigura beneficii de ordin financiar, în care candidatul, persoana specificată la art. 2 alin. (2) sau persoana juridică în care aceștia au calitatea de beneficiari efectivi este parte contractantă;
- f) dacă există sau nu donații în care candidatul sau persoana specificată la art. 2 alin. (2)

- are statut de donatar sau de donator;
- g) alte aspecte relevante pentru clarificarea originii averii candidatului și pentru justificarea acesteia.

În aprecierea criteriilor aferente integrității etice și integrității financiare și în luarea deciziilor cu privire la acestea, Comisia nu depinde de constatările altor organe cu competențe în domeniul respectiv (art. 8 alin. (6) din Legea nr. 26/2022). Comisia apreciază materialele acumulate cu privire la candidați după intima sa convingere, formată în urma cercetării multiaspectuale, complete și obiective a informației. Niciunul dintre materialele prezentate nu are o forță probantă prestabilită fără aprecierea lui de către Comisie (art. 10 alin. (9) din Legea nr. 26/2022).

Se consideră că un candidat nu întrunește criteriile de integritate dacă s-a constatat existența unor dubii serioase privind conformitatea candidatului cu cerințele de mai sus, care nu au fost înlăturate de către persoana evaluată. (art. 13 alin. (5) din Legea nr. 26/2022).

După cum se menționează în Raportul Comisiei de la Veneția cu privire la verificarea integrității judecătorilor și procurorilor în Kosovo, “Într-un sistem de verificări prealabile de integritate, decizia de a nu recruta un candidat poate fi justificată în caz de simpla îndoială, pe baza unei evaluări a riscurilor. Cu toate acestea, decizia de a evalua negativ un deținător actual al postului ar trebui să fie legată de un indiciu de încălcare a legii, de exemplu, avere inexplicabilă, chiar dacă nu poate fi dovedit dincolo de orice îndoială că această avere provine din surse ilegale”. Totodată, “În alte investigații, cum ar fi verificarea mai largă a integrității, sarcina probei se va realiza pe baza balanței probabilităților”. Comisia de la Veneția, CDL-AD(2022)011-e, Kosovo - Opinia referitoare la documentul de concept privind verificarea integrității judecătorilor și procurorilor și proiectul de amendamente la Constituție, adoptat de Comisia de la Veneția la cea de-a 131-a sesiune plenară (Veneția, 17-18 iunie 2022), §§10,9.

Inversarea sarcinii probei către candidat, odată ce organul de evaluare a identificat probleme de integritate, a fost considerată admisibilă de către Curtea Europeană a Drepturilor Omului, chiar și în verificarea integrității judecătorilor în exercițiu care își pot pierde funcțiile sau pot fi sancționați în alt mod ca consecință a evaluării. În cauza *Xhoxhaj contra Albaniei*, nr. 15227/19, §352, 31 mai 2021, Curtea a afirmat că “nu este per se arbitrar, în sensul aspectului „civil” al articolului 6 § 1 din Convenție, ca sarcina probei să revină reclamantului în procedura de verificare a integrității după ce CIC [Comisia Independentă de Calificare] a pus la dispoziție constatările preliminare rezultate în urma încheierii anchetei și a dat acces la probele din dosarul cauzei”.

În temeiul art. 5 alin. (1) din Regulamentul de evaluare al Comisiei independente de evaluare a integrității candidaților la funcția de membru în organele de autoadministrare ale judecătorilor și procurorilor, aprobat la 2 mai 2022 în temeiul Legii nr. 26/2022 (în continuare “Regulament de evaluare”), numai dacă un candidat întrunește pe deplin toți indicatorii, așa cum sunt definiți în art. 8 alin. (2) –(5) din Legea nr. 26/2022, se consideră că acesta corespunde criteriilor de “integritate etică și financiară”.

III. Evaluarea candidatei

Comisia a evaluat următoarele aspecte de integritate financiară și etică în conformitate cu art. 12 alin. (3) din Legea nr. 26/2022, pe baza informațiilor colectate de Comisie:

1. Dezechilibru de avere în anul 2016

a. Faptele

În privința candidatei, Comisia a stabilit următoarele fluxuri financiare de intrare și de ieșire pentru anul 2016:

Venitul în 2016, MDL		Cheltuielile în 2016, MDL	
Economii din anul 2015	24.346 MDL	Plata ratelor	197.892 MDL
Salariu	123.618 MDL	CCP ¹	33.828 MDL
Dobânzi din depozite bancare	341 MDL	Economii din anul 2016	299.742 MDL
Donații de la părinți	197.892 MDL		
Total	346.197 MDL	Total	531.462 MDL
Diferența	-185.265 MDL		

Calcululele de mai sus au fost efectuate în conformitate cu Anexa „Averea nejustificată” la Regulamentul de evaluare. Comisia a calculat cheltuielile de consum pentru populație în conformitate cu pct. 3.5 din Anexa menționată.

Potrivit informațiilor de la Serviciul Fiscal de Stat, în anul 2016, candidata a obținut venituri din activitatea sa de judecător în valoare netă de 123.618 MDL. Potrivit declarației anuale a candidatei, depusă la Autoritatea Națională de Integritate (în continuare “declarație anuală”) pentru anul 2016, candidata a avut venituri suplimentare din dobânzi de 341 MDL, pe baza economiilor sale păstrate la bancă, și o donație din partea părinților săi, în sumă de 197.892 MDL. Candidata a declarat suma de 24.346 MDL drept economii din anul 2015.

Ca răspuns la prima rundă de întrebări scrise ale Comisiei, candidata a prezentat un contract de investiții din anul 2015 și dovada plăților, în temeiul respectivului contract, pentru un apartament în mun. Chișinău (în continuare “apartamentul din Chișinău, achiziționat în anul 2015”). Potrivit documentației, în anul 2016 a fost achitată suma de 197.892 MDL. Cheltuielile de consum pentru populație (CCP) pentru anul 2016 au fost de 33.828 MDL. În declarația sa anuală pentru anul 2016, candidata a declarat 12.600 EUR (est. 277.830 MDL) și 1.100 USD (est. 21.912 MDL) drept economii. Valoarea cheltuielilor declarate pentru anul 2016 a fost de 531.462 MDL. Valoarea economiilor disponibile și venitul candidatei pentru anul 2016 a însumat 346.197 MDL. Prin urmare, cheltuielile totale ale candidatei par să fi depășit veniturile și economiile sale totale cu 185.265 MDL.

¹ Cheltuieli de consum pentru o persoană pe baza datelor Biroului Național de Statistică (BNS).

Comisia a adresat candidatei solicitarea de a confirma calculele efectuate de Comisie sau de a prezenta informațiile/sumele pe care candidata le consideră corecte. De asemenea, Comisia a întrebat-o pe candidată dacă a folosit alte surse în anul 2016 pentru a-și acoperi cheltuielile. Candidata nu a răspuns la aceste întrebări (a doua rundă de întrebări).

b. Cadrul normativ

Pentru a determina dacă candidata îndeplinește criteriul de integritate financiară, Comisia verifică dacă averea dobândită de către candidată în ultimii 15 ani corespunde veniturilor declarate conform art. 8 alin. (4) lit. b) din Legea nr. 26/2022.

Conform art. 8 alin. (5) lit. d) din Legea nr. 26/2022, pentru a evalua integritatea financiară a candidatei, Comisia verifică sursele de venit ale candidatei și, după caz, ale persoanelor specificate la art. 2 alin. (2).

Regulamentul de evaluare prevede că veniturile sau cheltuielile nedeclarate sunt relevante pentru integritatea financiară, în măsura în care acestea nu au fost declarate verific, dar și pentru integritatea etică, inclusiv, dar fără a se limita la venituri secundare interzise, evaziune fiscală sau încălcarea prevederilor privind combaterea spălării banilor (art. 6 alin. (1)). De asemenea, Regulamentul prevede că Anexa definește metoda de calcul a averii nedeclarate (art. 6 alin. (2) al Regulamentul de evaluare).

Conform art. 12 alin. (3) din Legea nr. 26/2022, în cazul refuzului candidatului de a participa la audieri, ședința se va desfășura în lipsa acestuia, iar candidatul respectiv va fi evaluat în baza informațiilor acumulate de Comisia de evaluare.

c. Motivarea

Comisia verifică dacă averea dobândită de candidată în ultimii 15 ani corespunde veniturilor declarate și surselor sale de venit.

Conform informațiilor de care dispune Comisia, cheltuielile totale ale candidatei par să fi depășit veniturile și economiile sale totale cu 185.265 MDL (est. 8.700 EUR) în anul 2016. În cea de-a doua rundă de întrebări scrise, candidatei i s-au prezentat sumele pe care s-au bazat calculele, aceasta fiind întrebată dacă era de acord sau nu cu valorile și să explice diferența dintre valoarea cheltuielilor și a venitului declarat, pe care Comisia le-a identificat.

Candidata nu a răspuns. Această diferență provoacă dubii serioase, atât în privința faptului că cheltuielile candidatei din anul 2016 ar fi în corespundere cu veniturile declarate de către aceasta, cât și în privința sursei veniturilor candidatei, care nu au fost atenuate de candidată.

Având în vedere circumstanțele de mai sus, Comisia are dubii serioase (art. 13 alin. (5) din Legea nr. 26/2022) cu privire la conformitatea candidatei cu criteriul de integritate financiară, conform

art. 8 alin. (4) lit. b) și alin. (5) lit. d) din Legea nr. 26/2022, cu referire la dezechilibrul de avere din anul 2016, care nu au fost înlăturate de candidată.

2. Achiziționarea unui apartament în mun. Chișinău, la preț preferențial/ Nedeclararea mijloacelor bănești, primite de la părinți, în modul prevăzut de lege

a. Faptele

În anul 2015, candidata a achiziționat un apartament cu suprafața de 72 m.p. în mun. Chișinău (apartamentul din Chișinău, achiziționat în 2015), cu 559.409 MDL (est. 24.565 EUR), pe baza unui contract de investiții din data de 29 aprilie 2015. Apartamentul a fost achiziționat în cadrul programului de apartamente la prețuri preferențiale pentru angajații din sistemul judiciar, în scopul îmbunătățirii condițiilor de trai ale judecătorilor.

Hotărârea de a permite candidatei să participe la program a fost adoptată de grupul de lucru din cadrul Judecătoriei Râșcani, mun. Chișinău, la data de 27 aprilie 2015. La ședința grupului de lucru a fost pusă în discuție distribuirea spațiului locativ angajaților din sistemul judiciar din cadrul Judecătoriei Râșcani, mun. Chișinău. Candidata, activând în funcția de judecător în cadrul Judecătoriei Râșcani pe baza unor transferuri prelungite la șase luni, a depus cerere pentru a beneficia de posibilitatea de a contracta un apartament în mun. Chișinău (apartamentul din Chișinău, achiziționat în 2015), deoarece la acel moment nu avea decât apartamentul din Bălți, neavând vreun bun imobil în mun. Chișinău.

La 21 martie 2018, candidata a primit acest apartament, în temeiul unui act de predare-primire. În declarațiile sale anuale pentru 2019-2021, candidata a declarat venit din darea în locațiune a acestui apartament, conform unui contract de locațiune din 9 septembrie 2019. Conform contractului, apartamentul se dă în locațiune unei părți terțe, pentru suma de 3.900 MDL pe lună. În răspunsurile la prima rundă de întrebări scrise, candidata a informat Comisia că o rudă apropiată a sa se ocupă de apartament, fiind împuternicită prin procură.

În cadrul celei de-a doua runde de întrebări, Comisia a întrebat-o pe candidată în ce mod achiziția acestui apartament a ajutat-o să își îmbunătățească condițiile de trai, întrucât din momentul în care l-a primit – nu a locuit în el niciodată, iar începând cu 9 septembrie 2019, apartamentul este în locațiunea unei părți terțe. Candidata nu a răspuns la această întrebare.

Comisia a întrebat-o pe candidată despre sursa celor 559.409 MDL, achitați pentru apartament companiei de construcții. În răspunsurile sale la prima rundă de întrebări scrise, candidata a precizat că pentru apartament au achitat, în rate, părinții săi, din economiile făcute de-a lungul vieții lor, deoarece ea nu avea așa posibilități financiare. Candidata a prezentat contractul de investiții și dovada plăților efectuate. Conform documentelor prezentate, plățile au fost efectuate în felul următor: în 2015 – 296.399 MDL; în 2016 – 197.892 MDL; în 2017 – 51.492 MDL și în 2018 – 13.626 MDL. Totalul plăților efectuate este de 559.409 MDL.

Pentru anul 2015, candidata avea obligația de a include în declarația sa anuală toate veniturile obținute în perioada de declarare, inclusiv sub formă de donație de la membrii familiei. Începând cu anul 2016, candidata avea obligația de a declara toate veniturile, însă, în ceea ce privește cadourile primite de la membrii familiei, părinți, frați sau surori, trebuiau declarate doar cadourile a căror valoare individuală depășea 10 salarii medii pe economie. În 2016, valoarea a 10 salarii medii era de 50.500 MDL. Pentru anii 2017 și 2018, donațiile primite de candidată din partea părinților săi nu a depășit limita prevăzută de lege, care atrage obligația de a le declara.

În declarațiile sale anuale pentru anii 2015 și 2016, candidata nu a declarat mijloacele primite de la părinții săi pentru a achita ratele la apartament. Nici mama candidatei – judecătoare începând cu anul 1991 – nu a declarat vreo donație către fiica sa în anii 2015 și 2016. Comisia a întrebat candidata de ce nu a declarat în declarațiile sale anuale pentru anii 2015 și 2016 mijloacele primite de la părinții săi pentru a achita ratele la apartament. Candidata nu a răspuns la această întrebare.

b. Cadrul normativ privind evaluarea

Conform art. 8 alin. (2) lit. a) din Legea nr. 26/2022, un candidat corespunde criteriului de integritate etică dacă nu a încălcat grav regulile de etică și conduită profesională a judecătorilor, a procurorilor sau, după caz, a altor profesii, precum și nu a admis, în activitatea sa, acțiuni sau inacțiuni reprobabile, care ar fi inexplicabile din punctul de vedere al unui profesionist în domeniul dreptului și al unui observator imparțial.

În temeiul art. 8 alin. (2) lit. c), alin. (4) lit. a) și alin. (5) lit. b) din Legea nr. 26/2022 nedeclararea de către un candidat a averii și intereselor personale în modul stabilit de lege, este o neîndeplinire atât a criteriului de integritate financiară, cât și a criteriului de integritate etică.

Conform art. 8 alin. (5) lit. d) din Legea nr. 26/2022, pentru a evalua integritatea financiară a candidatei, Comisia verifică sursele de venit ale candidatei și, după caz, ale persoanelor specificate la art. 2 alin. (2).

Regulamentul de evaluare prevede că veniturile sau cheltuielile nedeclarate sunt relevante pentru integritatea financiară, în măsura în care acestea nu au fost declarate verific, dar și pentru integritatea etică, inclusiv, dar fără a se limita la venituri secundare interzise, evaziune fiscală sau încălcarea prevederilor privind combaterea spălării banilor (art. 6 alin. (1)). De asemenea, Regulamentul prevede că Anexa definește metoda de calcul a averii nedeclarate (art. 6 alin. (2) al Regulamentul de evaluare).

Conform art. 4 alin. (1) din Legea nr. 1264/2002 privind declararea și controlul veniturilor și al proprietății persoanelor cu funcții de demnitate publică, judecătorilor, procurorilor, funcționarilor publici și a unor persoane cu funcție de conducere (în vigoare în anul 2015), subiecții declarării veniturilor și a proprietății declară „veniturile obținute împreună cu membrii familiei” pe parcursul perioadei de declarare. În art. 2 din Legea nr. 1264/2002, venitul este definit ca „orice spor, adaos sau majorare a patrimoniului, indiferent de sursa de proveniență, exprimat în drepturi

patrimoniale sau în orice alt folos patrimonial, obținut de subiectul declarării sau de membrii familiei acestuia în perioada de referință atât în țară, cât și în străinătate”.

Conform art. 4 alin. (1) lit. a) din Legea 133/2016 privind declararea averii și a intereselor personale (în vigoare din 1 august 2016), subiecții declarării averii și intereselor personale declară veniturile obținute de subiectul declarării împreună cu membrii familiei, concubinul/concubina în anul fiscal precedent. În art. 2 din Legea nr. 133/2016, venitul este definit ca „orice beneficiu financiar, indiferent de sursa de proveniență, obținut de subiectul declarării și de membrii familiei, de concubinul/concubina acestuia atât în țară, cât și în străinătate”. Conform art. 4 alin. (3) din Legea nr. 133/2016, se exceptează de la declarare cadourile, serviciile și/sau avantajele primite de către subiectul declarării gratuit din partea membrilor familiei lui, din partea părinților, fraților, surorilor sau copiilor lui, a căror valoare individuală nu depășește 10 salarii medii pe economie. Conform Hotărârii Guvernului nr. 879/2015, cuantumului salariului mediu lunar pe economie, prognozat pentru anul 2016, a fost de 5.050 MDL. Zece salarii medii au însumat 50.500 MDL.

Conform art. 15 alin. (1) lit. g) din Legea nr. 544/1995 cu privire la statutul judecătorului, precum și art. 13 alin. (1) din Legea integrității nr. 82/2017, judecătorii sunt obligați să depună declarația de avere și interese personale în conformitate cu prevederile Legii nr. 133/2016 privind declararea averii și a intereselor personale.

Codul de etică și de conduită profesională al judecătorului din 2015, prevede în art. 5 alin. (1) că judecătorul “va respecta cele mai înalte standarde de integritate și responsabilitate, pentru a asigura încrederea societății în instanțe. Este conștient de riscurile corupției și nu va admite sau nu va crea aparența unui comportament corupțional în activitatea sa; nu va cere, accepta ori primi cadouri, favoruri sau beneficii pentru îndeplinirea ori neîndeplinirea atribuțiilor funcționale sau în virtutea funcției deținute.” Alin. (5) prevede că judecătorul va încheia tranzacții cu privire la proprietatea personală într-un mod care să nu provoace îndoieli, sau să nu afecteze independența și imparțialitatea sa sau să provoace conflicte de interese. Iar conform art. 6 alin. (2) al aceluiași Cod, “judecătorul trebuie să se abțină de la orice comportament, acțiune sau manifestare, care ar putea prejudicia încrederea publicului în sistemul judecătoresc”.

Principiile de la Bangalore privind conduita judiciară (2002) stabilesc la Principiului 3.1 „judecătorul trebuie să se asigure că în ochii unui observator rezonabil conduita sa este ireproșabilă”. Principiul 3.2 prevede că „[a]titudinea și conduita unui judecător trebuie să reafirme încrederea publicului în integritatea corpului judiciar. Justiția nu doar trebuie făcută, trebuie să se și vadă că s-a făcut justiție.”

Regulamentul de evaluare prevede la art. 5 alin. (2) că la evaluarea conformității candidatului cu criteriul de integritate etică, Comisia poate lua în considerare seriozitatea sau gravitatea, contextul adiacent și premeditarea asociată oricărui incident de integritate etică și, în cazul incidentelor minore, dacă a existat o perioadă de timp suficientă fără incidente ulterioare. La determinarea gravității, Comisia va lua în considerare toate circumstanțele, care să cuprindă, dar fără a se limita, la următoarele:

- a) dacă incidentul a fost un eveniment singular;
- b) lipsa unor prejudicii sau producerea de prejudicii nesemnificative în adresa intereselor private sau publice (inclusiv încrederii publice) – cum ar fi o încălcare obișnuită a regulamentului rutier;
- c) sau care nu este perceput de către un observator obiectiv drept atitudine lipsită de respect față de ordinea socială care decurge din nerespectarea regulilor și regulamentelor.

Conform art. 12 alin. (3) din Legea nr. 26/2022, în cazul refuzului candidatului de a participa la audieri, ședința se va desfășura în lipsa acestuia, iar candidatul respectiv va fi evaluat în baza informațiilor acumulate de Comisia de evaluare.

c. Motivarea

Scopul intrinsec al programului preferențial este de a utiliza mijloace publice pentru a îmbunătăți condițiile de trai ale angajaților din sistemul judiciar. În acest caz, candidata a solicitat și primit spațiu locativ la preț preferențial, unde ea nu a locuit niciodată și l-a dat în locațiune la un an după recepționare. Scopul programului, de a îmbunătăți condițiile de trai ale candidatei, nu a fost atins. În schimb, apartamentul primit la preț preferențial a servit pentru candidată mai mult drept investiție, decât mijloc de îmbunătățire a condițiilor sale de trai.

În a doua rundă de întrebări scrise, Comisia a solicitat candidatei să explice cum acest apartament a ajutat-o să-și îmbunătățească condițiile de trai, însă candidata nu a răspuns.

Comisia trebuie să verifice respectarea de către candidată a regimului juridic al declarării averii și intereselor personale, precum și să verifice sursele de venit și metodele de dobândire a activelor de către candidată și, dacă este cazul, de către membrii familiei și persoanele apropiate candidatei.

În comunicarea scrisă, candidata a informat Comisia că părinții ei au achitat toate ratele pentru achiziția apartamentului candidatei, din contul economiilor lor. Conform prevederilor legale în vigoare, referitoare la declarațiile anuale pentru anii 2015 și 2016, candidata avea obligația să declare mijloacele primite de la părinții săi pentru a achita ratele la apartament. În a doua rundă de întrebări scrise, Comisia a întrebat candidata de ce nu a declarat, în declarațiile sale anuale pentru anii 2015 și 2016, mijloacele primite de la părinții săi. Candidata nu a răspuns la întrebarea Comisiei și, respectiv, dubiile serioase ale Comisiei privind conformarea candidatei cu regimul juridic al declarării averii și intereselor personale nu au fost eliminate de candidată.

Având în vedere circumstanțele de mai sus, Comisia are dubii serioase (art. 13 alin. (5) din Legea nr. 26/2022) cu privire la conformitatea candidatei cu criteriul de integritate financiară, conform art. 8 alin. (4) lit. a), și alin. (5) lit. b) și cel de integritate etică, conform art. 8 alin. (2) lit. a) și c) din Legea nr. 26/2022, cu referire la modul de dobândire a unui apartament la preț preferențial în anul 2015 și nedeclararea mijloacelor bănești, primite de la părinți, în declarațiile sale anuale pentru anii 2015 și 2016, care nu au fost înlăturate de candidată.

3. Sursa de mijloace bănești pentru un depozit de 38.000 EUR

a. Faptele

Conform informațiilor disponibile Comisiei, la 26 ianuarie 2011, candidata a depus în numerar suma de 38.000 EUR în unul din conturile sale bancare. La 9 martie 2011, candidata a retras această sumă și a închis contul bancar.

Comisia a întrebat candidata despre sursa celor 38.000 EUR. Ca răspuns la prima rundă de întrebări scrise, candidata a declarat că aceste mijloace bănești au rezultat de pe urma vânzării unui apartament de 35,8 m.p. situat în Chișinău, care a fost cumpărat pentru candidată de către părinții ei în baza unui contract de investiție la data de 20 mai 2003 (în continuare – apartamentul din Chișinău achiziționat în anul 2003). De asemenea, candidata a declarat că, în anul 2007, ea a donat acest apartament unei rude apropiate, conform unui contract de donație din 28 decembrie 2007. Candidata a mai comunicat Comisiei că ea și ruda apropiată au avut o înțelegere verbală că, în schimbul faptului că ruda apropiată va renunța la cota-parte în casa părintească, candidata va avea grijă de părinți săi când ei nu vor mai putea să aibă grijă de ei înșiși și candidata va rămâne să locuiască în casa părintească, iar apartamentul ei va fi proprietatea rudei apropiate.

În anul 2011, ruda apropiată a candidatei a vândut apartamentul din Chișinău achiziționat în 2003, care a fost donat de către candidată acestei rude apropiate. Contractul de vânzare-cumpărare din 26 ianuarie 2011 indica prețul de vânzare drept 204.996 MDL (est. est. 12.500 EUR). În același timp, candidata a menționat în răspunsurile scrise către Comisie, că depunerea de numerar în sumă de 38.000 EUR a fost rezultatul vânzării apartamentului din Chișinău din 2003.

În a doua rundă de întrebări scrise, Comisia a solicitat candidatei să explice de ce ruda apropiată i-a dat ei suma de 38.000 EUR. Candidata nu a răspuns la această întrebare.

b. Cadrul normativ

Pentru a determina dacă candidata îndeplinește criteriul de integritate financiară, Comisia verifică dacă averea dobândită de către candidată în ultimii 15 ani corespunde veniturilor declarate conform art. 8 alin. (4) lit. b) din Legea nr. 26/2022.

Conform art. 8 alin. (5) lit. c), d) și f) din Legea nr. 26/2022, Comisia trebuie să verifice modul de dobândire a bunurilor aflate în proprietatea sau posesia candidatei ori a persoanelor specificate la art. 2 alin. (2), sursele de venit ale candidatei și, după caz, ale persoanelor specificate la art. 2 alin. (2) și dacă există sau nu donații în care candidata sau persoana specificată la art. 2 alin. (2) are statut de donatar sau de donator.

c. Motivarea

La evaluarea integrității financiare a candidatei, Comisia trebuie să verifice dacă averea dobândită de către candidată în ultimii 15 ani corespunde veniturilor declarate, să verifice modul de dobândire a bunurilor aflate în proprietatea sau posesia candidatei ori a persoanelor specificate la art. 2 alin. (2) din Legea nr. 26/2022, și sursele de venit ale candidatei și, după caz, ale persoanelor specificate la art. 2 alin. (2).

Ca răspuns la prima rundă de întrebări scrise, candidata a comunicat Comisiei că suma de 38.000 EUR, depusă în contul ei în ianuarie 2011, a fost primită în urma vânzării unui apartament pe care ea l-a donat unei rude apropiate în anul 2007. Comisia a avut dubii serioase privind sursa acestor mijloace bănești, deoarece (1) prețul din contractul de vânzare-cumpărare a apartamentului, prezentat de candidată, era de 204.996 MDL (est. est. 12.500 EUR), cu mult mai puțin decât 38.000 EUR și (2) candidata a donat apartamentul către o rudă apropiată în anul 2007 și nu era clar de ce ruda i-a dat candidatei banii obținuți de pe urma vânzării apartamentului în anul 2011. În a doua rundă de întrebări scrise, Comisia a solicitat candidatei să explice tipul de înțelegere care a rezultat în faptul că ruda apropiată i-a dat ei suma de 38.000 EUR în urma vânzării. Candidata nu a răspuns la această întrebare și, respectiv, nu a eliminat dubiile serioase ale Comisiei cu privire la sursa mijloacelor bănești și modul de dobândire a celor 38.000 EUR depuse în contul bancar al candidatei în anul 2011.

Având în vedere circumstanțele de mai sus, Comisia are dubii serioase (art. 13 alin. (5) din Legea nr. 26/2022) cu privire la conformitatea candidatei cu criteriul de integritate financiară, conform art. 8 alin. (4) lit. b) și alin. (5) lit. c), d) și f) din Legea nr. 26/2022, cu referire la depunerea a 38.000 EUR în contul bancar al candidatei în anul 2011, care nu au fost înlăturate de candidată.

4. Subevaluarea și neplata impozitului aferent creșterii de capital în urma vânzării unui apartament

a. Faptele

La 28 februarie 2011, candidata a fost numită în funcția de judecător pe un termen de cinci ani, pentru a activa la Judecătoria Bălți. În declarația anuală pentru 2012, ea a declarat un apartament de 49,9 m.p. în mun. Bălți, cumpărat cu 129.200 MDL (est. 7.650 EUR) la 19 aprilie 2011 (în continuare – apartamentul din Bălți achiziționat în anul 2011). Candidata nu a prezentat acte care să confirme achiziționarea acestui apartament.

La 27 martie 2015, candidata a vândut acest apartament cu 129.188 MDL (est. 6.200 EUR). În declarația sa anuală pentru anul 2015, candidata a declarat 129.188 MDL (est. 6.200 EUR) în urma vânzării acestui apartament. În aceeași declarație anuală, la rubrica active financiare, candidata a declarat un depozit în sumă de 36.000 EUR și 1.700 USD la data 27 martie 2015 (data vânzării apartamentului din Bălți achiziționat în 2011).

Comisia a întrebat candidata despre sursa celor 36.000 EUR și 1.700 USD depuși la bancă la 27 martie 2015. Ca răspuns la prima rundă de întrebări scrise, candidata a declarat că aceste mijloace bănești au rezultat din vânzarea apartamentului din Bălți, achiziționat în 2011. Candidata a explicat că ea a depus banii în cont pentru a verifica autenticitatea bancnotelor și pentru a păstra banii în siguranță. Candidata nu a declarat creșterea de capital în urma vânzării acestui apartament.

În cea de-a doua rundă de întrebări, Comisia i-a cerut candidatei să explice diferența dintre venitul declarat din vânzarea acestui apartament în declarația anuală pentru 2015 și prețul real, pe care ea l-a comunicat Comisiei că l-a primit în urma vânzării apartamentului (129.188 MDL față de 36.000 EUR și 1.700 USD). Candidata nu a răspuns la această întrebare.

b. Cadrul normativ

Pentru a determina dacă candidata îndeplinește criteriul de integritate financiară, Comisia verifică dacă averea dobândită de către candidată în ultimii 15 ani corespunde veniturilor declarate conform art. 8 alin. (4) lit. b) din Legea nr. 26/2022.

Conform art. 8 alin. (5) lit. a) din Legea nr. 26/2022, la evaluarea integrității financiare a candidatei, Comisia trebuie să verifice respectarea de către candidată a regimului fiscal în partea ce ține de achitarea impozitelor la folosirea mijloacelor și veniturilor rezultate din proprietatea deținută, precum și a veniturilor impozabile, și în partea ce ține de achitarea drepturilor de import și drepturilor de export.

Conform art. 8 alin. (5) lit. c) din Legea nr. 26/2022, pentru a evalua integritatea financiară a candidatei, Comisia verifică modul de dobândire a bunurilor aflate în proprietatea sau posesia candidatei ori a persoanelor specificate la art. 2 alin. (2).

Art. 37 din Codul Fiscal al Republicii Moldova (în vigoare în 2015) prevede la alin. (5) că mărimea creșterii de capital provenită din vânzare, schimb sau din altă formă de înstrăinare (scoatere din uz) a activelor de capital este egală cu excedentul sumei încasate în raport cu baza valorică a acestor active. Alin. (7) stipulează că suma creșterii de capital în anul fiscal este egală cu 50% din suma excedentară a creșterii de capital recunoscute peste nivelul oricăror pierderi de capital suportate pe parcursul anului fiscal.

Art. 15 din Codul Fiscal al Republicii Moldova (în vigoare în 2015) prevedea cota de 7% a impozitului pe venit (din venitul anual impozabil ce nu depășește suma de 29.640 MDL) și cota de 18% din venitul anual impozabil ce depășește suma de 29.640 MDL.

Conform art. 41 alin. (1) și (2) din Codul Fiscal (versiunea în vigoare în 2015), la vânzarea, schimbul sau alte forme de înstrăinare în alt mod a locuinței de bază a contribuabilului, creșterea capitalului se recunoaște cu excepțiile prevăzute la alin. (3). În înțelesul prezentului titlu, se consideră locuință de bază a contribuabilului locuința care s-a aflat în proprietatea lui în decurs

de 3 ani, perioadă care expiră la data înstrăinării acestei locuințe, și care i-a servit pe tot parcursul acestei perioade drept domiciliu de bază.

Conform art. 15 alin. (1) lit. g) din Legea nr. 544/1995 cu privire la statutul judecătorului, precum și art. 13 alin. (1) din Legea integrității nr. 82/2017, judecătorii sunt obligați să depună declarația de avere și interese personale în conformitate cu prevederile Legii nr. 133/2016.

c. Motivarea

La evaluarea integrității financiare a candidatei, Comisia trebuie să verifice dacă averea dobândită de către candidată în ultimii 15 ani corespunde veniturilor declarate, respectarea de către candidată a regimului fiscal și să verifice modul de dobândire a bunurilor aflate în proprietatea sau posesia candidatei ori a persoanelor specificate la art. 2 alin. (2) din Legea nr. 26/2022, și sursele de venit ale candidatei și, după caz, ale persoanelor specificate la art. 2 alin. (2).

În declarația sa anuală pentru 2015, candidata a declarat că în anul 2015 a vândut un apartament cu 129.888 MDL (est. 6.200 EUR) și a declarat un depozit de 36.000 EUR și 1.700 USD. În răspunsurile sale la prima rundă de întrebări, candidata a comunicat Comisiei că sursa celor 36.000 EUR și 1.700 USD depuși în contul ei la 27 martie 2015 a fost vânzarea apartamentului pe care ea l-a indicat în aceeași declarație ca fiind vândut cu 129.888 MDL (est. 6.200 EUR). În rezultatul acestor discrepante, Comisia a avut îngrijorări referitor la faptul că candidata a subevaluat prețul de vânzare a apartamentului în contractul de vânzare-cumpărare și, în rezultat, nu a achitat impozit aferent creșterii de capital din vânzarea apartamentului. Respectiv, Comisia i-a solicitat candidatei, în cea de-a doua rundă de întrebări, să explice diferența dintre prețul de vânzare a acestui apartament declarat și prețul real, pe care ea l-a comunicat Comisiei drept preț de vânzare, și anume 129.188 MDL (est. 6.200 EUR) față de 36.000 EUR și 1.700 USD. Candidata nu a răspuns la această întrebare.

Având în vedere circumstanțele de mai sus, Comisia are dubii serioase (art. 13 alin. (5) din Legea nr. 26/2022) cu privire la conformitatea candidatei cu criteriul de integritate financiară, conform art. 8 alin. (4) lit. b), și alin. (5) lit. a) și c), și cel de integritate etică, conform art. 8 alin. (2) lit. a) din Legea nr. 26/2022, în ceea ce privește subevaluarea apartamentului vândut în 2015 și neachitarea impozitului aferent creșterii de capital în rezultatul subevaluării prețului de vânzare, care nu au fost înlăturate de candidată.

IV. Decizia

În baza art. 8 alin. (1), alin. (2) lit. a) și c), alin. (4) lit. a) și b) și alin. (5) lit. a), b), c), d) și f) și art. 13 alin. (5) din Legea nr. 26/2022, Comisia a decis că candidata nu corespunde criteriilor de integritate întrucât s-au constatat dubii serioase cu privire la respectarea de către candidată a criteriilor de integritate etică și financiară și, astfel, nu promovează evaluarea.

V. Calea de atac și publicarea deciziei

Conform art. 14 alin. (1) din Legea nr. 26/2022, decizia poate fi contestată de către candidata evaluată în termen de 5 zile de la data recepționării deciziei motivate.

Conform art. 13 alin. (7) din Legea nr. 26/2022, decizia este transmisă prin email candidatei și instituției responsabile de organizarea alegerilor sau, după caz, a concursului, care este, în acest caz, Consiliul Superior al Magistraturii. În cazul în care candidata, în termen de 48 de ore de la momentul expedierii deciziei, nu notifică Comisia despre refuzul său privind publicarea, decizia se publică pe pagina web a Consiliului Superior al Magistraturii, în formă depersonalizată, cu excepția numelui și prenumelui candidatei, care rămân publice. Comisia va publica, de asemenea, decizia pe pagina sa web, în cazul în care candidata nu se opune publicării.

Această decizie a fost adoptată în unanimitate de către toți membrii participanți ai Comisiei.

Elaborat în limba engleză și tradus în limba română.

Semnătura:

Herman von HEBEL
Președinte al Comisiei